

Motion till riksdagen 2009/10:N374

av **Helena Bargholtz (fp)**

Gotland centrum i Östersjön

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser för att främja Gotlands utveckling.

Motivering

En strategisk profilering av Gotland behövs i en ökande europeisk konkurrens om turism och arbetstillfällen. Gotlands unika geografiska läge och möjligheter måste med utgångspunkt i de lokala förhållandena lyftas fram. Begreppet "Centrum i Östersjön" bör utvecklas så att utbytet mellan Gotland och områdena i Östersjöregionerna kan utvecklas till fullo.

Bo på Gotland

Det är en liberal utgångspunkt att människor skall kunna bo där de själva vill och ha möjligheter att leva ett bra liv där. Många människor, inte minst som-margotlänningar, vill bosätta sig permanent på Gotland. En lugn miljö och vacker natur, som Gotland erbjuder i överflöd, är viktiga faktorer som ofta blir avgörande för människor när de väljer bostadsort. Detta skulle också gynna Gotland. Regionalpolitiken måste skapa förutsättningar för ökad inflyttning. Regionalpolitiken skall inte skapa jobb utan den skall skapa förutsättningar för att företag etableras och därmed att nya jobb skapas också på Gotland. Regionalpolitiken skall stödja den enskilde människans möjligheter att skapa en god livsutveckling. Det handlar inte om att lägga ner kraft på att kommandera fram arbetsplatser.

Fel! Okänt namn

Bra nätförbindelser måste finnas på Gotland

Modern informationsteknik är en nödvändig förutsättning för Gotlands utveckling. Kvaliteten på bredband liksom hela det mobila nätet måste vara hög. Så är det inte överallt på Gotland idag. Staten har ett övergripande ansvar för att bredbandsutvecklingen går snabbt och präglas av regional rättvisa. Däremot finns det mycket goda skäl för staten att undvika en alltför direkt inblandning i teknikutvecklingen. Den elektroniska kommunikationen har ökat möjligheterna dramatiskt för etablering inom bank- och finansvärlden, resebranschen och andra telefon- och databaserade arbetsplatser och serviceföretag. Det kan finnas skäl för staten att i något läge stimulera en bredbandsutbyggnad i sådana delar av landet där den tycks ha svårt att skjuta fart. Det gäller naturligtvis också Gotland.

Arbete på Gotland

En förnyad offentlig sektor är av stor betydelse för Gotland, dels för att den är en viktig arbetsgivare, inte minst för kvinnor, dels för att det är viktigt med lokalt anpassade lösningar när tryggheten skall garanteras. Den bästa förutsättningen för att skapa fler jobb i hela Sverige är att hela politiken läggs om i en riktning som skapar fler jobb genom företag. Folkpartiet och alliansregeringen har en hel rad förslag för att förbättra för företagen och företagsamheten. Det handlar bl.a. om en gynnsammare beskattning. Men det måste också bli mindre krångligt att starta och driva företag. Befintlig basindustri får inte drabbas av pålagor så att dess överlevnad äventyras.

Småföretagen har ofta en stor betydelse för att skapa livskraft i en bygd. Småföretagen ger också en mer differentierad arbetsmarknad än när orten domineras av ett stort företag.

En differentierad arbetsmarknad är nödvändig för att klara det s.k. medföljarproblemet: att båda makarna behöver arbete i närheten av bostadsorten. En politik som gynnar mindre företag är därför också en politik som säkerställer möjligheter till sysselsättning och utkomst på landsbygden. Inom jordbrukssektorn är dessutom många företag en kombination mellan jordbruk och annan verksamhet. Lantbruksföretagen har stor betydelse för landsbygdens utveckling, både företagen som sådana och den viktiga miljöskapande funktion som lantbruket utgör. Småföretagen tyngs av skatter, krångel, byråkrati och en lagstiftning som är illa anpassad till deras verksamhetsformer.

Statliga myndigheter bör spridas över hela landet, också till Gotland. Det gäller särskilt nytillkommande statlig verksamhet.

Turistnäringen är en bransch som har mycket stor betydelse för Gotland. Den ger nya möjligheter till arbete och företagande och är en del av en hållbar tillväxt. En expansion leder också till ökad omsättning och nya jobb i kringliggande näringar och verksamheter samt underlättar kombinationsföretagande.

Sysselsättningen på Gotland måste ökas genom att företagsamheten inom tjänste-, service- och handelssektorn ökar. Visby kongresshall innebär att

besöksnäringen kan få allt större betydelse, främst genom att besöksäsongen kan förlängas. Genom den årliga Almedalsveckan och Medeltidsveckan har det skapats besöksstraditioner som bör utvecklas till fler områden.

Bra kommunikationer också på Gotland

Utan fungerande kommunikationer kan aldrig hela Sverige få en positiv utveckling. Detta är en grundbult också för utvecklingen på Gotland. En ”väg” som inte får glömmas bort är färjekommunikationerna till och från Gotland. Här bär staten huvudansvaret för att en god bastrofik kan upprätthållas. Det handlar inte enbart om pris och tillgänglighet utan även om långsiktighet och stabilitet. För gotlänningarna är det viktigt att färjetrafiken – ”deras landsväg till fastlandet” – inte drabbas av de orimliga kostnaderna.

Denna, alltid den mest brännande Gotlandsfrågan, är formellt löst fram till 2014. Om nya omständigheter som påverkar gällande avtal uppstår, utgår jag från att regeringen har hög beredskap för detta. Inför kommande transportavtalsperioder utgår jag från att nuvarande principer för prissättning för enskilda utvecklas i riktning mot att det skall bli ännu billigare – och helst snabbare – att åka till och från Gotland vattenvägen. Nynäshamn och Oskarshamn bör fortfarande vara fastlandshamnar för Gotlandstrafiken.

Kryssningarna kommer sannolikt att öka starkt i Östersjön under de kommande decennierna. Kryssningstrafiken karakteriseras av allt större fartyg. Hamnförhållandena i Visby attraherar inte Visby som destination i samma utsträckning som hamnar där fartygen kan gå in till kaj. Genom en kraftig utbyggnad av Visby hamn skulle antalet besökande kryssningsresenärer sannolikt öka avsevärt och därmed stimulera besöksnäringen.

Därför bör en ny kryssningspir planeras mellan näringslivet, länsstyrelsen, Gotlands kommun och Sjöfartsverket. Som ett led i rationalisering av hamnarna planeras en koncentration av gods- och oljehantering till Klintehamn, vars hamn därför är i stort behov av ombyggnad.

Länsvägarna spelar stor roll för kommunikationerna på Gotland. Vägverket kommer att sänka den tillåtna hastigheten på stora delar av länsvägarna till 80 km/timmen av säkerhetsskäl. Detta innebär givetvis stor olägenhet för gotländska trafikanter. För högre hastigheter krävs att mötande vägbanor är avskiljda på ett säkert sätt. För de gotländska länsvägarna skulle det innebära att de i de flesta fall måste breddas och förses med en åtskiljande stålwire. En önskvärd investering är att förbättra säkerheten på en del av länsvägarna genom ombyggnader. I första hand bör de länsvägar som förbinder Visby med de större tätorterna Klintehamn, Hemse, Roma och Slite komma ifråga.

Genom att utöka cykelvägnätet parallellt med ökande av säkerheten på länsvägarna skulle cykelturismen få ett kraftfullt uppsving och befästa Gotlands ställning som cykellandskapet framför andra.

Fel! Okänt namn

Levande landsbygd kräver levande jordbruk

Ett livskraftigt och konkurrenskraftigt jord- och skogsbruk är den viktigaste förutsättningen för en levande och lönsam landsbygd på Gotland. Det går inte att komma ifrån att det ändå är jordbruket som är motorn i all utveckling och överlevnad för landsbygden. Ett livskraftigt jordbruk skapar underlag för andra typer av företag och arbetstillfällen. En grov uppskattning är att mer än hälften av andra företag och arbetstillfällen i landsbygden med närliggande tätorter, är indirekt beroende av jordbruket och dess investeringar för sin överlevnad. Det är därför omöjligt att få en framgångsrik landsbygdsutveckling utan att de agrara näringarna blomstrar.

En annan utmaning blir att med böndernas hjälp öka de positiva effekter som jordbruket har på miljön. Därför är det angeläget med en vidare diskussion om medel att stödja de gotländska bönderna för deras insatser för ett öppet odlingslandskap och en varierad kulturmiljö.

Det är därför viktigt att frågan om vilka miljöeffekter och miljökostnader som kan kopplas till jordbruket utreds vidare och läggs till grund för en fortsatt reformering av jordbrukspolitiken.

Jag anser att projekt som ”Greppa näringen” och ”Odling i balans” skall uppmuntras på Gotland och att en ökad smidighet och flexibilitet skall råda vid inrättande av reservatsbildning, naturvårdsavtal och biotopskydd. Samhället skall betala för kollektiva nyttigheter såsom öppna landskap och biologisk mångfald.

Kultur och fritid på Gotland

Tillgång till kultur och bra fritidsaktiviteter är en mycket viktig förutsättning för att skapa utvecklingskraft och en anda av kreativitet på Gotland. Tillgången till kultur är också viktig för att kunna attrahera nya innevånare. Kulturen spelar också mycket stor roll som ett konkurrensmedel för turismen. Kultur är därför ingen lyx som kan ges lägre prioritet än andra ansträngningar att utveckla landsbygden. De kommunala musik- och kulturskolorna samt biblioteken utgör ofta grundbulten inom kulturen och måste värnas. Regionalpolitiska medel bör som i dag kunna användas för kulturella inslag på Gotland. Dessa möjligheter kan inrymmas inom länsanslagets ram för projektverksamhet.

Den filmkunskap och den filmtradition som omger Ingmar Bergmans namn och som är starkt knutet till Fårö, måste vårdas och utvecklas. Det bör ske i nära samarbete med den svenska filmbranschen, Gotlands kommun och andra intressenter.

Vindkraften

Skall Gotland bli en ekokommun måste grundläggande principer bli kretslopp och hushållning. Samhällsplaneringen måste ta sin utgångspunkt i detta.

Energiplaneringen måste inriktas på en växling mot olika energislag och effektivisering av elanvändningen. Det är dock tveksamt om en fortsatt kraftig utbyggnad av vindkraftverken bör ske.

Vindsnurorna innebär ett mycket kraftigt och störande ingrepp i landskapsbilden. En ”skog” av höga bullrande snurror med kraftiga rotorblad dominerar helt den omgivande naturen; träd och kyrktorn kan inte hävda sig på samma sätt i det gotländska kulturlandskapet.

Vindkraftverken i landet finansieras med ett antal beräkningsbara och några svårkalkylerbara subventioner. Därutöver uppkommer kostnader för nätinvesteringar för att klara de varierande leveranserna från vindkraften. Vindkraftföretagen skall å andra sidan betala en viss anslutningsavgift som dock sannolikt inte täcker den verkliga kostnaden. Det är oklart om man uppnår samhällsekonomiska vinster av en fortsatt kraftig satsning på vindkraft. Därför måste en ordentlig utvärdering omgående komma till stånd att få man ska få reda på dels lönsamheten i, dels miljökonsekvenserna av en fortsatt satsning. Ytterligare försök med vindkraftverk placerade till havs bör dock göras.

Vädret, och särskilt det förhållandet att antalet soltimmar på Gotland är stort, bör utnyttjas utöver vindkraft. Elektricitet från solen är fortfarande inte alls konkurrenskraftig men ökande forskning kring effektiviteten i olika solfångarmaterial gör att de ekonomiska förutsättningarna kan komma att ändras. Det förefaller naturligt att Högskolan på Gotland blir ledande i ett sådant forskningssammanhang i nära samverkan med – eller kanske som en del av – Kungl. Tekniska högskolan i Stockholm i syfte att både optimera och maximera forskningsinsatserna. Att öka kunskaperna genom internationell samverkan på detta område är centralt.

Utbildning på Gotland

Utbildningsnivån hos gotlänningarna blir allt viktigare för att Gotland skall kunna hävda sig och utvecklas. Människor kommer i framtiden att behöva utbilda sig många gånger under sin livstid då metoder, teknik och kunskap snabbt blir inaktuella. För att klara dessa krav måste högre utbildning bli tillgänglig för fler. Tid och plats är de begränsande faktorerna i sammanhanget. Distansutbildning och utlokaliserad högskoleutbildning är en metodik som kan ge fler människor tillgång till högre utbildning och fortbildning.

De regionala högskolornas och universitetens roll för att skapa en regional balans är av största vikt. De ger fler ungdomar möjligheter till högre studier; ungdomar som kanske annars inte skulle studera vidare. Det gäller i hög grad också Högskolan på Gotland. Det är av vikt att högskolan satsar på spetsutbildning, t.ex. konst, för att kvaliteten i utbildningen skall behållas.

Det är speciellt viktigt att olika nätverk kan etableras. När samverkan råder mellan företagaren, grundskolan, komvux, gymnasieskolan och högskolan ökar Gotland som helhet sin kompetens genom att invånarna stärker och moderniserar sina kunskaper.

Fel! Okänt namn på

Närmare samverkan mellan Högskolan på Gotland och andra och större lärosäten ökar troligen konkurrenskraften och specialiseringen och möjligheterna till etablerandet av spetsforskning. För- och nackdelar med nuvarande ordning måste diskuteras.

Det är också viktigt att ge högskolans studenter möjligheter till direktkontakt med akademiska forskningsmiljöer och därigenom stimulera intresset för fördjupade studier, t.ex. i doktorandutbildning. Forskningen har likaså en stor betydelse för högskolans möjlighet att utveckla sin roll som akademisk mötesplats i Östersjön. Jag vill se fler Nobelpris till svenskar och jag vill se Nobelpristagare verksamma vid Högskolan på Gotland.

Folkpartiet vill utveckla ämnesområdet för medicin till en svensk motsvarighet till USA:s "National Institute of Health", kallat "Nationellt institut för hälsa och medicin". Detta institut skall fokusera på vetenskapliga områden såsom bioteknik med medicinsk inriktning, bioinformatik, klinisk forskning och IT inom hälso- och sjukvården.

Jag anser att detta nationella institut bör förläggas till Gotland, som har alla förutsättningar att bli en lockande och inspirerande miljö för svenska och utländska forskare med naturvetenskaplig och medicinsk inriktning. Det skulle innebära också en förstärkning och utveckling av verksamheten kring Högskolan på Gotland.

Statens skolor för vuxna och privata skolalternativ kan i samverkan med gymnasier och komvux i kommuner erbjuda distansutbildningar som ger en mångfald av kurser och kompletteringar samt behörighet till universitetsstudier. Därmed ges även de som av olika skäl inte kan studera på heltid vid komvux och gymnasieskolor goda möjligheter att skaffa sig behörighet för hög-skole- och universitetsstudier.

Folkhögskolans roll för Gotlands överlevnad kan inte nog betonas. Dess allmänna linjers fjärde år utgör ett värdefullt komplement för dem som vill ha en starkare plattform att stå på innan högskolestudier börjar. Folkhögskolorna är sprungna ur den svenska folkrörelsetraditionen och dess speciella sammanhållning och gemenskap, ofta med en ideologisk grund, och utgör något mycket positivt för många av sina elever.

Brandskattningen som 650-årsminne

Den 22 juli 1361 landsteg, åtminstone enligt sägen, den danske kungen Valdemar Atterdag på Gotland, troligen söder om Visby. Han anföll och intog utan större svårigheter staden den 27 juli.

Det finns skäl att utnyttja datumet den 27 juli 1361 som en minnesdag för en viktig historisk händelse på Gotland. Det är drygt två år till 650-årsminnet av denna för Gotland och Sverige historiskt sägenomspunna händelse.

Enligt min mening bör hela 2011 med 27 juli som formell årsdag formis som ett stort Visby-, Gotlands- och Östersjöår där öns och Visbys spännande historia vävs samman med framtiden och dess möjligheter.

Regeringen bör i särskild ordning se till att samverka med myndigheter, företag och andra intressenter skapa ett särskilt historie- och framtidsår för

Fel! Okänt namn på

Visby och Gotland och där Gotlands förnyande betydelse för hela Östersjön
sätts i centrum.

Stockholm den 5 oktober 2009

Helena Bargholtz ()